

6.3. Чекаленко Л.Д. Польська позиція щодо України (за матеріалами польських ЗМІ)

1. Розглядаються питання польсько-українських відносин на сучасному етапі, викладені в польських ЗМІ.
2. Аналізується оцінка польською стороною політичного та економічного стану Української держави в період війни.
3. Окреслюються польські сценарії майбутньої політики щодо України.

4. Даються відповіді на питання: у чому полягає національний інтерес Польщі до України? Чи Польща отримала якусь користь від підтримки України в минулому?

На фоні загального захоплення аналізуванням ситуації навколо британського Брекзіт та конфлікту між американськими чиновниками і президентом Д. Трампом, польські мотиви певним чином відійшли в тінь і про них нині рідко згадують. І на жаль, оскільки саме в цей час на шпальтах, зокрема польських урядових ЗМІ з'явилися чисельні матеріали про Україну, війну і польську політику щодо нашої держави. Лєвова частка цих повідомлень, аналітичних статей, інформаційних екскурсів, інтерв'ю тощо містить переважно негативний український контекст.

Перший пул питань стосується війни в Україні. У цілому, польський аналітичний загал виявляє стурбованість ситуацією в Україні і непередбачуваністю подальших подій в нашій державі.

Для поляків у першу чергу є важливою розбудова міцного кордону з Україною, який би затримав хвилі міграції, перевезення зброї та наркотиків, і водночас був би відкритим для громадських та економічних контактів. Україна також «є потрібною Польщі як простір торгівлі та інвестицій», де б польські фірми розглядалися на рівні інших зарубіжних партнерів. І це питання напряду пов'язане з безпекою транзиту природного газу в Європу. Таким чином ринок, інвестиції і транзит газу – це все, чим Польща зацікавлена в Україні («І це все, що може нам дати Україна», – доволі відвертий висновок).

Поляки стурбовані можливістю війни близько свого кордону і «втягуванням Польщі в локальний конфлікт». Тому, на думку польських експертів, Київ є необхідним Польщі для розвитку цивілізаційних відносин, а отже (роблять вони несподіваний реверанс в бік історії) – відносин, які можуть розвиватись на основі «складної, але спільної історії».

Наступний комплекс присвячений рівню взаємовідносин РП – України. Поза євроінтеграційним і євроатлантичним курсом нашої держави, який поки влаштовує поляків, Україна декларує ще «й стратегічне партнерство» з Польщею, і при цьому «посилається на історичну єдність». Два останні меседжі не влаштовують польську сторону, оскільки «реальність виглядає набагато гіршою». Існує низка чинників, що впливають на ситуацію в Україні і «призводять до глибоких розходжень польсько-українських інтересів, створюючи з цієї держави (тобто України) якщо не загрозу, то серйозний виклик полякам».

Оцінка української Революції Гідності. Польський екскурс в нещодавні події в Україні концентрується переважно на питанні Революції Гідності на Майдані, яку польський політичний бомонд розглядає як виступ олігархічних кланів, незадоволених політикою В. Януковича, а також як результат протиріч між російськими та українськими олігархами. Водночас сучасний європейський вибір України вважається наслідком протистояння меншості і частково олігархів, які намагаються повернути собі понесені втрати.

Загалом сучасну ситуацію в Україні характеризують як критично нестабільну, викликану «глибоким поділом суспільства на дві частини, тільки не за принципом підтримки або протистояння демократії, а на групи двох націоналізмів: галицького і новоросійського». Результатом такого протистояння став катастрофічний економічний стан України, а також мільйонна українська трудова міграція в Росію та ЄС. Війна тільки пролила світло на всі ці проблеми, а «втрата Криму більшою мірою була не досягненням Москви, а результатом керування київських еліт».

Деякі польські автори стверджують, що в Україні «триває громадянська війна, спровокована як Росією», так і «переворотом в Києві». І таке, на думку поляків, підтверджує наявність «десятків тисяч дезертирів і тисяч зрадників в лавах розвідки і контррозвідки». На цьому тлі зростає популярність проросійських кіл і падає повага до керівників держави. При цьому «війна стала торгом на міжнародній арені і її використовують для подальшого існування влади». У зв'язку з зазначеним, у поляків виникає риторичне запитання: «яким чином все це пов'язано з польськими інтересами?».

Подальші сценарії для Польщі. Наш західний сусід застерігає, що в країні, поділеній громадянською війною, «Польща має всі шанси стати подвійним ворогом: як для галицьких націоналістів, що розчаровані рівнем західної допомоги, так і зруйнованих війною мешканців Донбасу». У такій ситуації в Східній Україні Польщу сприймають як агресора, оскільки вона голосно підтримує «київську бандерівську хунту».

Наступною проблемою, як вважають польські експерти, є зовнішня політика України, «де місцева еліта намагається увести в оману як Європу, так і Росію». Однак в цьому доволі складному питанні всі польські опції зведені до суто місцевих вузьких економічних інтересів (наприклад: «закритість українського ринку для польської свинини»). Вже після «свинини» йдеться про історичні «шахрайства» українських учених, які подають фейкову інформацію про «знищення львівських професорів, волинську різанину

та про долю польських пам'ятників, прикладом чого є Цвинтар «Орлят».

Культурний простір вимагає, на нашу думку, особливої уваги, оскільки зачіпає гідність українців. В наукових статтях деяких польських «учених» читаємо про себе наступне. «Комплекс культурної відсталості зміцнює історичну загрозу колонізації місцевих еліт. Український цивілізаційний пантеон національних героїв складається з Богдана Хмельницького, Степана Бандери, поетів Івана Франка і Лесі Українки. Інших просто немає, оскільки ніхто не визнає М. Гоголя українським письменником. При цьому 50% елітного списку є патологічно антипольськими особами».

Отже, поляки вважають, що список польських втрат в результаті підтримки України перевищує список дивідендів. І головною серед втрат вважається послаблення польської позиції лідера в Центральній-Східній Європі. При чому ж тут Україна? А при тому, що в результаті уведених проти Росії санкцій Польща зазнала втрат на українському ринку і водночас послабився її економічний вплив на Україну (українські олігархи не приїдуть до Варшави по гроші, оскільки в РП таких сум немає. Такі гроші є у Берліна і Вашингтона). Польська сторона вважає, що презентація інтересів України закриває їй інші вікна можливостей, зокрема – «діалог з Росією».

У майже всіх сучасних польських проблемах обвинувачується Україна і українці. Квінтесенцією польських роздумів є жорстке неприйняття і відверте відкидання сучасної внутрішньої і зовнішньої політики, української ідеології боротьби за незалежність, врешті героїка вітчизняної історії України. Така позиція фактично є заявкою на неможливість будь-якого компромісу з українською стороною. В цій неприйнятній антиукраїнській схемі голосно звучить звинувачення саме українській владі, яка спирається на захист нацистських активістів, як Р. Шухевич або С. Бандера, а Ю. Пілсудського називають «фашистським» політиком», що є не сумісним з європейськими цінностями.

Більше того, окремі польські політологи сьогодні намагаються переконати Захід в тому, що «Україна є незручним партнером західних держав». При цьому попереджають Захід про масштабні негативні наслідки підтримки України в питаннях Донбасу, Криму та Азовського моря. Оскільки, на їхню думку, така позиція Заходу провокує Росію на конфронтацію зі США та ЄС. Країни, що критикують Росію, потайки намагаються розширити економічні відносини з РФ і обійти санкції, а такі держави, як ФРН вже заявили, що в разі ескалації російсько-українського конфлікту НАТО не допоможе і не втрутиться в цей «гіпотетичний конфлікт». Згаду-

ються також країни Балтії, які начебто утримались від коментарів навколо інциденту в Керченській протоці. Зазначимо: така інформація не відповідає дійсності.

Роздмухану негативну позицію щодо України можна пояснити загальною кризою, що триває в ЄС, а також пересторогою щодо появи нового конкурента (України) на європейському небосхилі, що посує Польщу з п'єдесталу лідера Центрально-Східної Європи. Не сприяє позитиву і глибока енергетична залежність Польщі від російських енергоносіїв.

Отже, польське бачення України і українців полягає у наступному:

- Україна займає важливе місце в геополітичному балансі сил, але «не варто перебільшувати реальний вплив ситуації в Україні на безпеку польської держави»;

- через складну ситуацію Україна одержала доступ до західного світу, включаючи політичні та військові структури – ЄС та НАТО. Однак «переворот у Києві» передбачав зміну соціально-економічних відносин в Українській державі, що не відбулася;

- «російсько-української війни немає». Ці країни підтримують дипломатичні відносини, інтенсивним залишається також економічний обмін тощо. «В Україні спостерігаємо внутрішній конфлікт, а росіяни певною мірою залучені до нього».

- завдяки війні на Донбасі найбідніша країна в Європі отримує значні субвенції від Заходу, хоча Україна є незручним партнером для західних держав, оскільки поглиблює конфронтацію Росії зі США та ЄС.

Визначилися задачі польської політики в українському питанні:

1. Впроваджувати щодо України тільки спільно узгоджену з НАТО та ЄС політику.

2. Зосередитися на розвитку польської економіки, яка за десять років має стати вагомим для Європи, так і України.

3. З метою забезпечення інтересів Польщі перебрати на себе переговорну місію щодо української справи у Вашингтоні, Брюсселі й Берліні.

4. Обмежити діалог з Києвом питаннями кордону, міграції, історії і контактів спільнот.

5. Всі фінансові операції впроваджувати тільки через міжнародні фінансові структури або під заставу української нерухомості.

6. Через діалог на місцевому рівні створювати польське лобі в Україні.

7. Враховувати інтереси Росії в Україні, оскільки «без дозволу Росії не вдасться розв'язати українську кризу мирним шляхом». Такий підхід надасть Польщі можливість потрапити до кола арбітрів в українській кризі.

8. Польська дипломатія не повинна робити жодних активних зусиль на українському напрямі. Чим довше ми витримаємо паузу, тим наші наступні переговори з Україною будуть легшими і результативнішими.

Висновки та рекомендації.

Проаналізувавши настанови польського експертного загалу впадає у вічі низка пропонованих шляхів для посилення позицій Польщі в Україні: через фінансові операції під заставу української нерухомості; через місцевий загаль створення в Україні польського лобі; через переобрання на себе знову ж таки адвокатської місії – ведення переговорів щодо України з провідними світовими акторами, що надасть Польщі можливість потрапити до кола міжнародних арбітрів (Норманський та інші формати) в українській кризі. Тим самим через і завдяки Україні Польща плекає надію повернути собі лідерство у Центрально-Східній Європі.